

Analyticko-didaktické praktikum

4

Teorie

Didaktické zásady

Didaktickými zásadami (principy) rozumíme nejobecnější pravidla didaktického procesu, která musí být respektována, jestliže má být vzdělávací proces účinný.

Určují (vztahují se na, týkají se):

- cílů výuky a jejího obsahu (učivo základní a rozšiřující)
- výukových metod
- organizačních forem výuky a didaktických prostředků za daných podmínek výuky
- dosažených výsledků výuky

Didaktické principy

Principy jsou vždy formulovány z hlediska určité filozofické koncepce (senzualismus, pragmatismus apod.) a ovlivňují je teorie vzdělávání (mění se jejich smysl a obsah, vznikají principy nové).

Didaktické zásady

Mezi nejčastěji uváděné (obecné) didaktické zásady (principy) patří:

- **Zásada přiměřenosti a individuálního přístupu** - nutno zohlednit věk (čím mladší žáci tím pestřejší formy výuky, kratší vyučování, konkrétnější učivo), zdravotní stav, vstupní úroveň pohybových schopností a dovedností
- **Zásada uvědomělosti a aktivity** - vnitřní zájem žáka, žák rozumí tomu čemu se učí, zná cíl a smysl učební činnosti
- **Zásada postupnosti** - od jednoduchého k složitému, od blízkého ke vzdálenému, od konkrétního k abstraktnímu, od obecného k zvláštnímu.

Didaktické zásady

- **Zásada soustavnosti a cílevědomosti** - promyšlené řazení učiva, znalost cíle je nejučinnější motivační prostředek
- **Zásada trvalosti** - pochopení učiva, budování předpokladů k aplikaci učiva v aktuálních podmínkách
- **Zásada názornosti** - vzájemné propojení informačních zdrojů k vytvoření představy
- **Zásada spojení teorie s praxí** - spojení teoretických znalostí s praktickou činností

Princip vědeckosti, přiměřenosti a srozumitelnosti učiva

- výklad na odpovídající úrovni
- neustálá modernizace obsahu vzdělání (celoživotní sebevzdělávání učitele)
- didaktické zjednodušování přiměřené věkovým zvláštnostem,
- spirálový výklad učiva
- srozumitelnost - žák je schopen ho zařadit do osvojené poznatkové soustavy a dovede jej použít

Princip cílevědomosti, soustavnosti (systematičnosti) a vazby na praxi

- Cíle výuky - výběr učiva, logická struktura jeho obsahu, strukturované VH „jdoucí“ za naplněním cílů výuky
- Pojmotvorný proces, obsahová i didaktická systematičnost výkladu opírající se o poznatky dříve osvojené
- Systematické řešení úloh různými postupy
- Postupné zvyšování nároků na žáky včetně neustálé aktivizace žáků

Princip cílevědomosti, soustavnosti (systematičnosti) a vazby na praxi

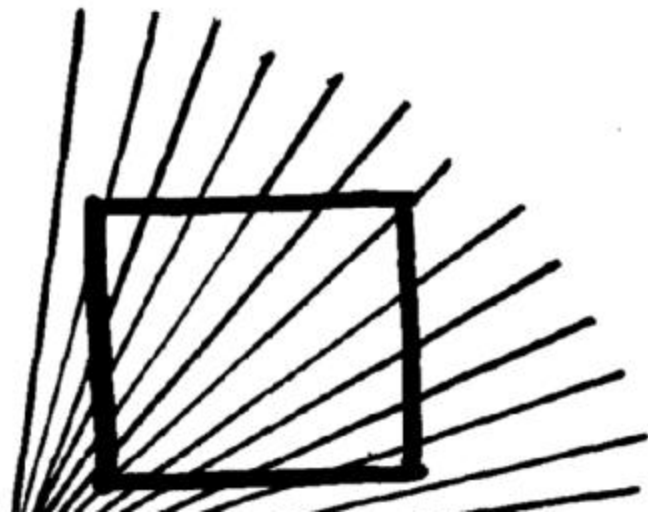
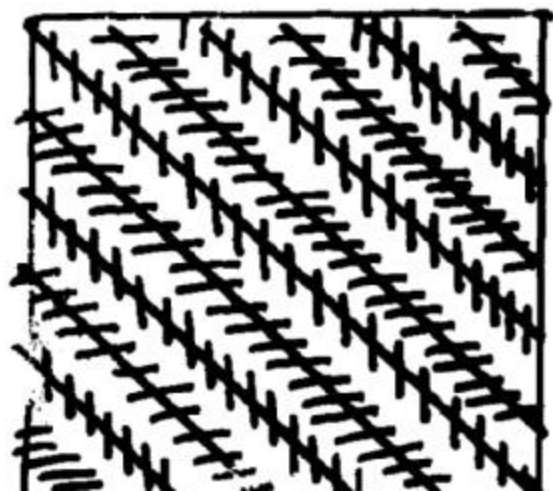
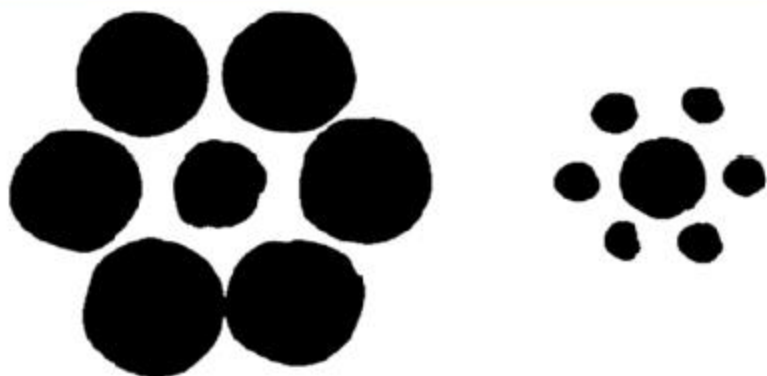
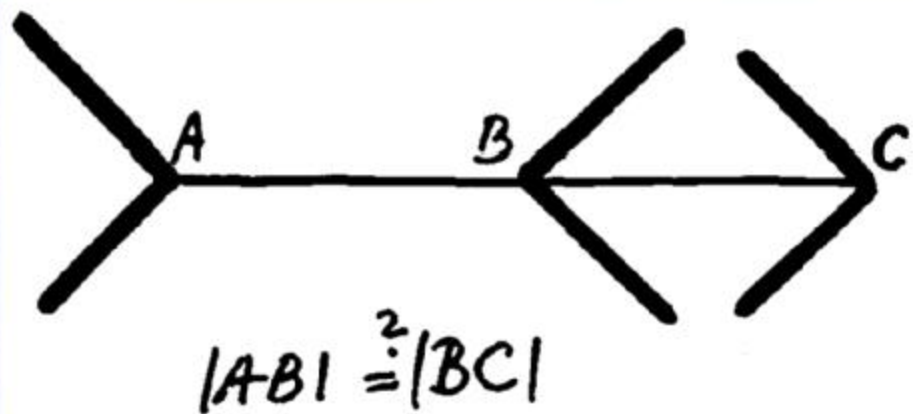
- Soustavnost opakování, procvičování, zadávání úkolů (pravidelnost i v domácí přípravě, vedení poznámek)
- Systematická kontrola a hodnocení výkonů žáků
- Využití teoretických poznatků v praxi; řešení problémů praktického charakteru
- Smysluplnost výuky ve škole – umět vysvětlit, k čemu je to dobré, motivovat žáky

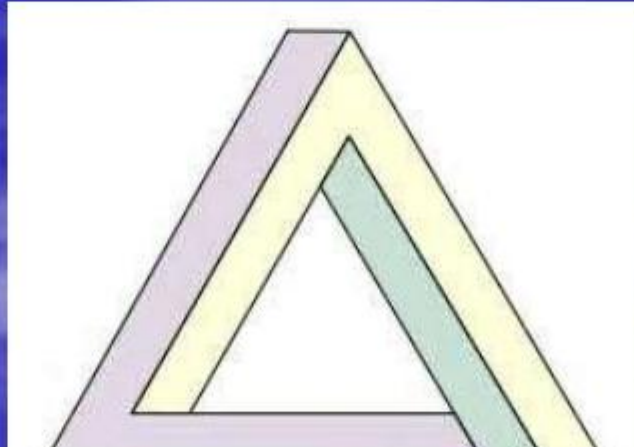
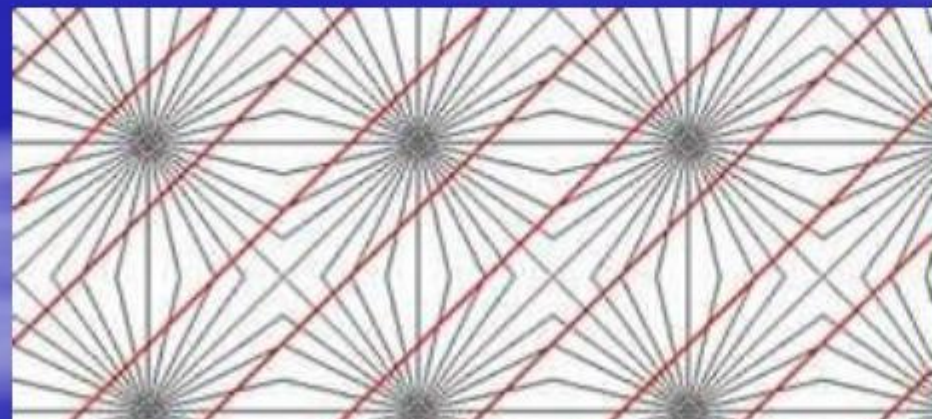
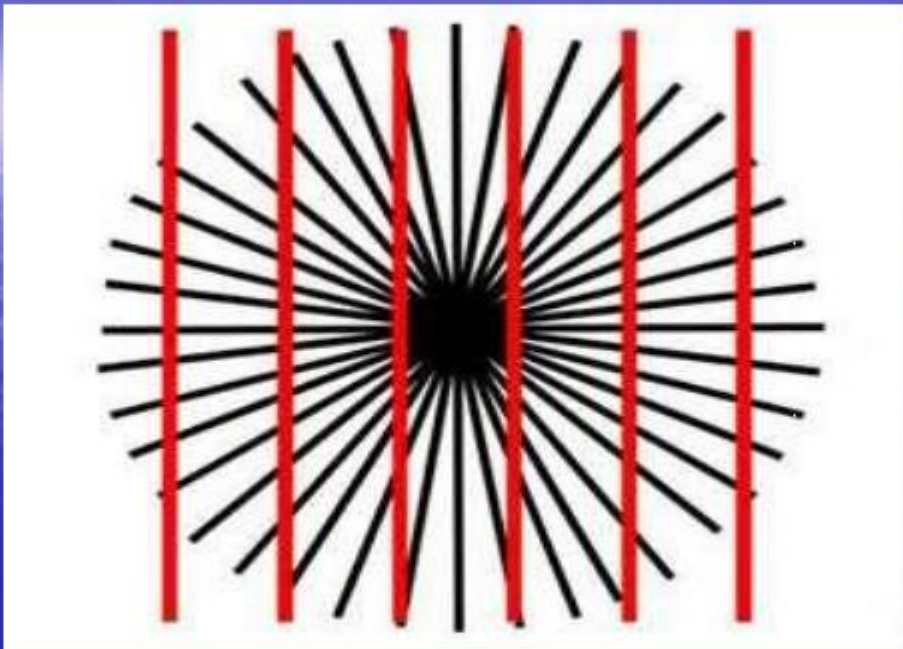
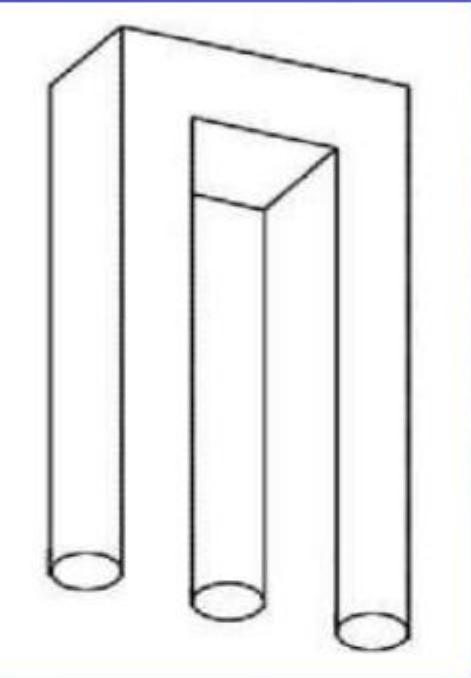
Princip žákovy aktivity a uvědomělé spolupráce při vyučování

- Volba a střídání metod, prostředků a forem
- Vyvolání zájmu o předmět, potřeby poznat jev a vytváření podmínek pro tvůrčí samostatnou činnost žáků (motivace)
- Žák dovede něco udělat, ale musí dostat příležitost, aby projevil svůj postoj
- Aktivní práce s informacemi, porozumění a úmyslem naučit se požadovaným poznatkům, dovednostem, bez zbytečného „biflování“

Princip názornosti

- J. A. Komenského zlaté pravidlo učitele: „**Proto budiž učitelům zlatým pravidlem, aby všechno bylo předváděno všem smyslům, kolika možno.**“
- V tradičním pojetí výuky 80 % sluch a jen 12 % zrak, význam experimentů s důkladným vysvětlením, smyslová stránka nestačí, nutné rozumové zpracování vjemů a generalizace
- Od konkrétní operace s věcmi se postupně přechází k myšlenkovým operacím s pojmy (abstraktní myšlení)

Princip názornosti

- Role didaktických prostředků (vhodné a srozumitelné příklady pro vytvoření názoru na daný jev či objekt; pomůcky, obrázky, grafy apod.)
- Problém: vnímání pojmů jako atom, molekula, foton, elektrický proud, kvantové stavy, . . .
- Řešení: vhodná volba postupu včetně pokusů, systematizace + použití analogie, modelu a postupné zpřesňování faktů)

Princip trvalosti a spolehlivosti

- Spojování osvojené hlavní myšlenky se znalostmi předchozími
- Základní (kmenové), rozšiřující a doplňující učivo
- Procvičování učiva s přidáním něčeho nového - pohyb vpřed
- Pravidelné opakování (nutné vymezení času v časově tematickém plánu!!)

Princip vazby daného předmětu na ostatní předměty výuky

- Výchovná i vzdělávací stránka mezipředmětových vztahů
- Průřezová témata:
  - Osobnostní a sociální výchova,
  - Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech,
  - Multikulturní výchova,
  - Environmentální výchova
  - Mediální výchova